

Nr 20.

Kungl. Maj:ts proposition till riksdagen med förslag till förordning om ändring i 123 § taxeringsförordningen den 28 september 1928 (nr 379); given Drottningholms slott den 29 december 1949.

Kungl. Maj:t vill härmed, under återopande av bilagda utdrag av statsrådsprotokollet över finansärenden för denna dag, föreslå riksdagen att antaga härvid fogat förslag till förordning om ändring i 123 § taxeringsförordningen den 28 september 1928 (nr 379).

GUSTAF.

Per Edvin Sköld.

Propositionens huvudsakliga innehåll.

I propositionen föreslås viss uppmjukning av reglerna angående extraordinär besvärsrätt i mål rörande taxering för inkomst eller förmögenhet. Sålunda föreslås att, om någon underlåtit att behörigen avlämna självdeklaration eller i avlämnad deklaration av uppenbart förbiseende lämnat oriktig uppgift och han till följd därav taxerats till väsentligt högre belopp än som vederbort, prövningsnämnden skall äga att — ändå att extraordinär besvärsrätt enligt 123 § 2 mom. taxeringsförordningen icke föreligger — likväl till prövning upptaga besvären, därest det med hänsyn till de omständigheter, som föranlett underlåtenheten eller den oriktiga uppgiften, skulle vara obilligt att besvären icke prövades.

Förslag
till
förordning om ändring i 123 § taxeringsförordningen
den 28 september 1928 (nr 379).

Härigenom förordnas, att till 123 § taxeringsförordningen den 28 september 1928 skola, såsom ett nytt 3 mom.¹, fogas följande bestämmelser.

123 §.

3 mom. Har någon underlåtit att behörigen avlämna självdeklaration eller i avlämnad självdeklaration av uppenbart förbiseende lämnat oriktig uppgift och har han till följd härav taxerats för inkomst eller förmögenhet till väsentligt högre belopp än som vederbort, må vederbörande prövningsnämnd, ändå att rätt för den skattskyldige att anföra besvär uti den i 124 § angivna ordningen icke föreligger, likväl till prövning upptaga besvär, som anförts inom den tid och i den ordning varom i nämnda paragraf är stadgat; dock att så må ske endast i de fall där det med hänsyn till de omständigheter, som föranlett underlåtenheten eller den oriktiga uppgiften, skulle vara obiligt att besvären icke prövades.

I fall som i detta moment avses må besvären av prövningsnämnden upptagas till prövning, oavsett om taxeringen redan varit föremål för prövningsnämndens efter särskild prövning meddelade beslut; dock att besvären icke må upptagas, därest taxeringen är eller varit föremål för prövning av kammarrätten.

Över prövningsnämnds beslut, varigenom nämnden icke funnit skäl att till prövning upptaga besvär som i detta moment avses, må klagan icke föras.

Denna förordning träder i kraft dagen efter den, då förordningen enligt därå meddelad uppgift utkommit från trycket i Svensk författningssamling.

---

¹ Förutvarande 3 mom. har upphävts genom förordningen den 26 juli 1947, nr 591.

*Utdrag av protokollet över finansärenden, hållet inför Hans Maj:t
Konungen i statsrådet å Drottningholms slott den 29
december 1949.*

Närvarande:

Statsministern ERLANDER, ministern för utrikes ärendena UNDÉN, statsråden MÖLLER, SKÖLD, QUENSEL, DANIELSON, VOUGT, ZETTERBERG, NILSSON, STRÄNG, MOSSBERG, WEIJNE, KOCK, ANDERSSON.

Chefen för finansdepartementet, statsrådet Sköld, anmäler fråga om *utvidgning av den extraordinära besvärsrätten i mål rörande taxering för inkomst eller förmögenhet* samt anför därvid följande.

Inledning. Bestämmelser rörande besvär över beslut av taxeringsnämnd och prövningsnämnd äro upptagna i 118—125 §§ taxeringsförordningen den 28 september 1928 (nr 379). Sålunda stadgas i 118 §, att över beslut av taxeringsnämnd i fråga om taxering för inkomst eller förmögenhet må besvär anföras av bl. a. den skattskyldige, såvitt honom rör. Enligt 119 § skola besvären vara ställda till den prövningsnämnd, som har att granska och pröva taxeringen i fråga, samt ingivas, med visst undantag, till länsstyrelsen i det län där den överklagade taxeringsåtgärden företagits. Besvären skola ingivas senast den 31 juli under taxeringsåret.

Över beslut av prövningsnämnd må enligt 121 § 2 mom. besvär anföras hos kammarrätten av bl. a. skattskyldig, såvitt angår egen taxering för inkomst eller förmögenhet, dock ej där den skattskyldige enligt 39 § förlorat talan mot prövningsnämndens beslut. Besvär må anföras dels om den skattskyldige besvärat sig över taxeringsnämndens beslut men talan icke bifallits av prövningsnämnden och dels om prövningsnämnden ändrat den av taxeringsnämnden verkställda taxeringen, utan att sådan ändring påkallats av den skattskyldige. Enligt 122 § skola besvär över prövningsnämndens beslut av den skattskyldige ingivas till vederbörande länsstyrelse senast å sextionde dagen efter den då han av beslutet erhållit del.

I 123, 124, 124 a och 125 §§ ha bestämmelser upptagits rörande den s. k. extraordinära besvärsrätten.

Sålunda stadgas i 123 § 2 mom., att den som taxerats för inkomst eller förmögenhet må i nedan angivna fall — i den ordning som angives i 124 § — anför besvär hos prövningsnämnd eller, därest taxeringen redan varit föremål för prövningsnämnds efter särskild prövning meddelade beslut, hos kammarrätten, nämligen

1) om han taxerats till kommunal inkomstskatt eller till statlig inkomstskatt för intäkt, vilken icke skall räknas till skattepliktig inkomst, eller taxerats till statlig förmögenhetsskatt för förmögenhetstillgång av sådant slag, som icke skall upptagas vid beräkning av skattepliktig förmögenhet,

2) om han taxerats till kommunal inkomstskatt, ehuru han ej är skyldig utgöra sådan skatt för något slag av inkomst, eller taxerats till kommunal inkomstskatt för inkomst av sådant slag, för vilket han ej är skattskyldig eller för vilket han ej är skattskyldig å den ort, där taxeringen skett,

3) om han taxerats till kommunal inkomstskatt för samma inkomst å mer än en ort,

4) om han taxerats till statlig inkomstskatt, ehuru han ej är skyldig utgöra sådan skatt för något slag av inkomst, eller taxerats till statlig inkomstskatt för inkomst av sådant slag, för vilket han ej är skattskyldig,

5) om han taxerats till statlig förmögenhetsskatt, ehuru han ej är skyldig utgöra sådan skatt för något slag av förmögenhet, eller taxerats till statlig förmögenhetsskatt för förmögenhetstillgång av sådant slag, för vilket han ej är skattskyldig,

6) om han taxerats till statlig förmögenhetsskatt, ehuru han enligt 10 § förordningen om statlig förmögenhetsskatt ej är skyldig utgöra sådan skatt,

7) om han taxerats till statlig inkomstskatt eller till statlig förmögenhetsskatt å ort, där han icke är skattskyldig till sådan skatt,

8) om han taxerats för inkomst eller förmögenhet å viss ort, ehuru skyldighet enligt stadgandena i 26 och 28 §§ icke för honom förelegat att till ledning för taxering å orten avgiva självdeklaration,

9) om han i stadgad ordning avlämnat behörig självdeklaration och ej gjort sig skyldig till sådan underlåtenhet, som enligt 39 § 1 mom. första stycket andra punkten föranleder förlust av talan, men blivit av taxeringsnämnd taxerad för inkomst eller förmögenhet med avvikelse från deklARATIONEN och icke erhållit föreskriven underrättelse därom senast den 30 juni,

10) om han eftertaxerats för inkomst eller förmögenhet men icke erhållit föreskriven underrättelse om eftertaxeringen inom tid, som nyss nämnts, eller

11) om hans taxering för inkomst eller förmögenhet på grund av felräkning, misskrivning eller annat uppenbart förbiseende blivit felaktig.

I 124 § 1 mom. stadgas bl. a., att besvär enligt 123 § skola av den skattskyldige ingivas till länsstyrelsen i det län, där den överklagade taxeringsåtgärden företagits, inom natt och år efter det den skattskyldige erhållit debetsedel å slutlig eller tillkommande skatt i anledning av den taxering, varom fråga är.

Med skrivelse den 21 maj 1949 har *revisionsintendenten Erik Hjohlman* — till fullgörande av honom utav dåvarande chefen för finansdepartementet under hand meddelat uppdrag — till denne överlämnat en samma dag dagtecknad *promemoria angående ifrågasatt utsträckning av den extraordinära besvärsrätten.*

Över nämnda promemoria ha, efter remiss, utlåtanden avgivits av *kammarrätten, överståthållarämbetet, länsstyrelserna i Stockholms, Södermanlands, Jönköpings, Kalmar, Blekinge, Malmöhus, Älvsborgs, Skaraborgs, Örebro, Kopparbergs, Västernorrlands och Västerbottens län samt taxeringsnämndsordförändenas riksförbund.*

Hjohlmans promemoria. I den av Hjohlman upprättade promemorian har till en början uttalats, att de gällande besvärreglerna kunde — därest man endast tänkte på normala fall — sägas tillgodose de skattskyldigas rimliga anspråk på möjligheter att få rättelse i felaktig taxering. Prövningsnämnderna, som granskade och prövade årets taxeringar, upptog visserligen icke till prövning besvär, som inkommit efter den 31 juli taxeringsåret, men intill nämnda års utgång påginge nämndernas granskningsarbete och därest besvär inkommit intill sistnämnda tidpunkt beaktades vad som i besvären anförts. Trots att efter besvärstidens utgång inkomna besvär icke prövades, föranledde de dock, när anledning därtill befunnos föreligga, saklig ändring av taxeringarna.

I promemorian har anförts att i praktiken förekomme då och då fall, där den skattskyldige enligt gällande regler utestängdes från möjlighet att anföra besvär och där förlusten av besvärsrätten framstode såsom obillig. Detta gällde *dels* de fall där underlåtenhet att fullgöra deklARATIONSSKYLDIGHETEN utgjorde ett ovillkorligt hinder för besvärsrätt och *dels* de fall där skattskyldigs taxering blivit oriktig på grund av felräkning, misskrivning eller annat förbiseende av den skattskyldige själv.

I fråga om de fall, där underlåtenhet att fullgöra deklARATIONSSKYLDIGHETEN utgör ett ovillkorligt hinder för besvärsrätt, har i promemorian anförts.

Underlåtenhet att avlämna självdeklaration kan mången gång vara föranledd av okunnighet om deklARATIONSSKYLDIGHETEN, men den kan även på grund av andra omständigheter framstå såsom en så obetydlig förseelse, att påföljden — erläggandet av ett kanske avsevärt skattebelopp — ter sig mycket obillig. Alla, som syssla med taxering i första instansen, torde vara väl medvetna om den allmänt utbredda uppfattningen att den, som under beskattningsåret icke åtnjutit en inkomst av lägst 600 kronor, icke är skyldig avgiva självdeklaration. Har någon till följd av att han vid den avgörande tidpunkten vistats utom riket, undergått frihetsstraff eller till följd av andra liknande omständigheter (t. ex. nära anhörigs död) underlåtit att avlämna deklARATIONSSKYLDIGHETEN, föreligga förmildrande omständigheter, som de gällande reglerna för besvärsrätt icke ta hänsyn till.

Studerande eller andra, som utbilda sig i ett yrke, skaffa ofta erforderliga medel för studierna eller utbildningen genom eget arbete eller lån eller genom båda sätten samtidigt. Det har hänt, att studerande, efter att under ett eller flera år ha haft arbetsinkomst och deklarerat densamma, ett år helt finansierat sina studier med lån och alltså icke haft någon skattepliktig inkomst. I tro att deklARATIONSSKYLDIGHETEN icke förelegat har deklARATIONSSKYLDIGHETEN icke lämnats. I dylika fall, där vederbörande ofta för sina studier vistas å annan ort än mantalsskrivningsorten, är det icke ovanligt att anmaning att avlämna självdeklaration icke kommer adressaten till handa. Följden blir

i de flesta fall, att taxering åsattes för skönsmässigt uppskattad inkomst. Härvid får vanligen nästföregående års taxering tjäna till ledning. Kommer sedan debetsedeln icke vederbörande till handa före taxeringsårets utgång, saknas möjlighet att få taxeringen undanröjd.

En man avtjänade under år 1947 och första delen av år 1948 frihetsstraff. År 1947 var han i vederbörlig ordning påförd taxering för inkomst under år 1946. Han var alltså skyldig avlämna deklaration år 1948 men fullgjorde icke detta, antingen på grund av att han såsom följd av straffets avtjänande var förhindrad eller ock — om hinder icke förelåg — eljest på grund av omständigheterna. Han frigavs villkorligt den 1 april 1948 och erhöll arbete i Stockholm. Från och med första avlöningstillfället erlade han preliminärskatt. I början av januari 1949 mottog han slutlig debetsedel för år 1948 upptagande kvarstående skatt uppgående till närmare 1 200 kronor, som han hade att erlägga genom löneavdrag jämsides med preliminärskatten.

Det är i detta fall av intresse att undersöka vilka begångna fel eller underlåtenheter, som förorsakat den materiellt oriktiga påföringen av skatt. Mannen var mantalsskriven under viss adress i Stockholm. Då deklaration icke inkommit, avsändes anmaning i vanlig ordning under mantalsskrivningsadressen. Försändelsen återkom med påteckningen »Ej utlöst». Taxeringsnämnden åsatte då taxering med ledning av uppgifter i nästföregående års inkomstlängd. Något fel från taxeringsnämndens sida har alltså icke förekommit i detta fall. Mannen var skyldig avlämna deklaration, eftersom han nästföregående år var påförd taxering. Därest han på grund av straffavtjänandet var förhindrad avlämna deklaration, torde han den 15 februari haft laga förfall men skulle så snart detta upphört eller efter den 1 april fullgjort deklarationsskyldigheten. I allt fall borde han före 1948 års slut gjort sig underrättad om, huruvida han var påförd taxering, och yrkat undanröjande därav. Därest han gjort detta, hade prövningsnämnden på grund av sin ovan omnämnda skyldighet att sakligt pröva och granska taxeringarna kunnat och bort undanröja de mannen för 1948 påförda taxeringarna. Det måste emellertid anses i varje fall förklarligt, att mannen, som visste med sig att han icke under år 1947 haft någon inkomst, efter frigivningen icke kom att tänka på möjligheten av att han kunde vara påförd taxering.

Utländsvistelse föranleder understundom taxeringar under förhållanden liknande de ovan relaterade.

Beträffande de fall, där skattskyldigs taxering blivit oriktig på grund av felräkning, misskrivning eller annat förbiseende av den skattskyldige själv, har i promemorian erinrats om att enligt 123 § taxeringsförordningen hade den, vilkens taxering för inkomst eller förmögenhet på grund av felräkning etc. blivit felaktig, extraordinär besvärsmätt.

Enligt vad i promemorian anförts tolkades nyssnämnda bestämmelse så, att fel begånget av *beskattningsmyndighet* grundade extraordinär besvärsmätt men däremot icke fel begånget av skattskyldig själv. Visserligen hade i undantagsfall beskattningsdomstolarna vidtagit rättelse av fel, som skattskyldig begått i sin deklaration, men detta syntes icke innebära annat än tillfälliga avsteg från huvudregeln.

I promemorian har vidare anförts.

Emellertid förekomma ofta nog fall, där fel visserligen begåtts av skattskyldig och icke av beskattningsmyndighet, men där omständigheterna äro

sådana, att det materiella resultatet måste betecknas såsom en obillig följd av ett i deklaration uppkommet fel eller misstag. Skatteförfattningarna äro icke så lättfattliga, att alla skattskyldiga själva kunna upprätta sin deklaration. De äro i stor utsträckning hänvisade till mer eller mindre sakkunniga medhjälpare. Uppdragsgivaren har ofta nog icke möjlighet att ens bedöma medhjälparens kompetens. Särskilt hantverkare, mindre verkstads- och industriidkare, handlande etc. sakna ofta såväl förmåga att själva upprätta sina deklarationer som råd att bekosta dyrare hjälp därmed. Om en medhjälpare gör ett fel, som förorsakar avsevärt för hög beskattning, kan det verka obilligt, att felet icke skall kunna rättas. Ett fall, som inträffat, belyser vad ovan sagts. En tapetserarmästare, som själv var okunnig i bokföring och skatteförfattningar, hade i många år anlitat en bokförare, som förde hans böcker och upprättade hans deklarationer. Tapetserarmästaren saknade säkerligen förmåga att bedöma riktigheten av bokförarens arbete. Efter denne bokförarens död anlätade tapetserarmästaren en annan bokförare. När denne första gången skulle upprätta deklaration för rörelsen, upptäckte han, att den avlidne bokföraren i bokslutet för nästföregående år uteglömt varuskulder å 11 000 kronor, vilket förorsakat, att tapetserarmästaren det sistnämnda året i sin deklaration uppgivit inkomsten av rörelsen till 18 000 kronor i stället för rätteligen 7 000 kronor. Denna upptäckt gjordes i februari året efter taxeringsåret. Enda förutsättningen för rättelse var, att tapetserarmästaren kunnat åberopa extraordinär besvärsmätt, vilket dock enligt gällande regler icke var fallet. Taxeringsnämnden hade icke anledning att misstänka något fel eller möjlighet att upptäcka detta.

Härefter har i promemorian uttalats, att vad sålunda anförts vore avsett att visa, hurusom de gällande reglerna för besvärsmätt kunde medföra materiella påföljder vilka måste anses obilliga i förhållande till det fel eller den underlåtenhet, som föranlett följderna, och att därför en viss utvidgning av besvärsmätten kunde anses önskvärd.

Vad angår sättet för utvidgning av besvärsmätten har i promemorian i fråga om de fall, där den skattskyldige underlåtit att fullgöra sin deklarationsskyldighet, anförts.

Har en deklarationspliktig skattskyldig medvetet underlåtit att avlämna deklaration och därefter taxerats efter skön till belopp, som överstiger hans verkliga inkomst, synes han böra få bära följderna av sin underlåtenhet. Funnes rätt att oavsett deklarationsförsumlighet få en åsatt taxering prövad, bleve det alltför lockande för skattskyldig att icke avlämna deklaration. Den skattskyldige hade då endast att avvakta resultatet av taxeringen och, om denna bleve fastställd till lägre belopp än hans verkliga inkomst, låta sig nöja, men, om taxeringen bleve för hög, överklaga densamma och få den nedsatt. Vad som bör eftersträvas är en möjlighet, att ändra taxeringen i sådana fall, där de materiella påföljderna måste anses alltför obilliga med hänsyn till de omständigheter, som föranlett den skattskyldiges försummelse.

Beträffande de fall, där skattskyldigs taxering blivit oriktig på grund av felräkning, misskrivning eller annat förbiseende av den skattskyldige — av den art att detsamma icke kunnat konstateras av taxeringsnämnden — har i promemorian framhållits, att även i dessa fall borde alltjämt såsom huvudprincip gälla, att extraordinär besvärsmätt icke skulle tillkomma den skatt-

skyldige. Enligt vad i promemorian vidare anförts kunde en obegränsad besvärsmätt, då taxering blivit felaktig på grund av misstag, medföra mindre noggrannhet vid uppgörandet av deklARATIONER. Fall kunde dock inträffa, då billighetsskäl talade för att rättelse skulle kunna vidtagas även i dylika fall.

I promemorian har uttalats, att ville man sålunda bibehålla de nu gällande besvärsreglerna oförändrade i fråga om huvudprinciperna men skapa en möjlighet utöver nu befintliga att i undantagsfall rätta materiellt oriktiga taxeringar, syntes enda utvägen vara att införa en bestämmelse, som gäve prövningsnämnden och beskattningsdomstolarna rätt, att, därest omständigheterna i det särskilda fallet därtill föranledde, pröva besvär, även om besvärsmätt enligt nu gällande regler icke föreläge. Bestämmelsen borde vara av den innebörden, att besvär finge upptagas till prövning, därest underlåtenheten att avlämna självdeklaration till följd av särskilda orsaker framstode såsom i viss mån förklarlig och ursäktlig. Ett ytterligare villkor för att dylika besvär skulle kunna upptagas till prövning borde vara, att den överklagade taxeringen åsatts med belopp, som mera avsevärt överstege den skattskyldiges verkliga inkomst. Därest påföljderna av underlåtenheten enligt allmän uppfattning måste anses obilliga i förhållande till felets svårighetsgrad, borde taxeringen kunna rättas. Detsamma borde gälla i sådana fall, där taxering blivit materiellt oriktig på grund av fel eller misstag i deklARATION, begånget av den skattskyldige själv.

I promemorian har härefter diskuterats frågan, huruvida prövningsnämnd borde få upptaga ett efter särskild prövning meddelat beslut till förnyad prövning. Enligt vad i promemorian anförts talade — trots allt vad som kunde invändas mot en sådan ordning — starka skäl därför. I detta hänseende har vidare anförts i promemorian.

En skattskyldig har erhållit underrättelse om avvikelse från deklARATIONEN i något avseende. Det kan gälla en bagatellartad höjning av den deklarerade inkomsten. Han anför besvär till prövningsnämnden senast den 31 juli och nämnden avgör ärendet. Därefter upptäcker den skattskyldige, att ett fel uppkommit i hans deklARATION, som föranlett en avsevärt för hög taxering. Om prövningsnämnden hade befogenhet att upptaga hans taxering till förnyad prövning, kunde taxeringen snabbt rättas och den skattskyldige undgå de ekonomiska påfrestningar, som det mången gång kan innebära att nödgas inbetala ett högt skattebelopp. Kan prövningsnämnden det icke, måste den skattskyldige hänvisas till kammarrätten, vilket i de flesta fall skulle innebära att ärendet icke avgjordes, innan skattebeloppet skulle inbetalas.

Efter det nya uppbördssystemets införande, torde det komma att i större utsträckning än tidigare inträffa, att prövningsnämnderna få att i första hand påföra taxeringar. Vid avräkning av preliminär skatt lär det alltid upptäckas fall, där en person inbetalt preliminär skatt, men icke blivit taxerad. Då gift kvinna, som lever tillsammans med sin man, icke avlämnat deklARATION, saknas i allmänhet anledning att anmana henne att avlämna sådan. Likaledes anmanas i allmänhet icke hos föräldrarna boende barn i åldern 16 till 18 år. Vid avräkningen av 1947 års preliminärskatt upptäcktes ett stort antal dylika gifta kvinnor och minderåriga, som icke taxerats, men

även beträffande andra skattskyldiga var förhållandet detsamma. Sådana skattskyldiga anmanas avlämna deklARATION. Inkommer icke sådan, åsätter prövningsnämnden taxering efter skön. Därvid kan lätt den situationen uppstå, som enligt det här förda resonemanget gör en ökad möjlighet till rättelse av påförda taxeringar önskvärd.

Av det anförda framgår, att de fall, där vägande praktiska skäl påkalla möjlighet för prövningsnämnderna att upptaga taxeringar till förnyad prövning, kunna förväntas bli rätt talrika. Men även om de komma att bli sällsynta, kvarstår önskvärdheten av att det enskilda fallet kan bli snabbt avgjort. Det gäller ju att rätta taxeringar, som innebära en kännbar ekonomisk påfrestning för den taxerade.

Införandet av det nya uppbördssystemet har gjort behovet av skyndsamt behandling av besvärsmål än mer trängande än det varit tidigare, i valt fall då det gäller skattskyldiga, som erlägga sina utskylder genom löneavdrag. Tidigare kunde den, som blivit påförd för hög taxering och anført besvär däröver, underlåta att betala skatten och ofta nog få anstånd vid indrivningen till dess besvärsmålet avgjorts. Nu skola de skattskyldiga, som på grund av en oriktig taxering blivit påförda kvarstående skatt, i flertalet fall överlämna debetsedeln till arbetsgivaren, som har att inom relativt kort tid verkställa löneavdrag till gäldandet av skatten. Samtidigt har den skattskyldige att vidkännas löneavdrag för preliminärskattens erläggande. Den ekonomiska situationen kan i dylika fall bli katastrofal för den skattskyldige.

Det må slutligen framhållas, att de bestämmelser om anstånd med erläggande av kvarstående och tillkommande skatt, som givits i 56 § uppbördsförordningen, dels icke torde vara tillämpliga på fall, som i denna promemoria avses, dels icke möjliggöra så långt anstånd, att besvärsmål till kammarrätten i annat än undantagsfall (förtur) kunna avgöras före anståndstidens utgång.

I enlighet härmed har i promemorian uttalats, att en utvidgning av den extraordinära besvärsrätten på sätt i promemorian föreslagits borde, för att bliva effektiv, kombineras med tillskapandet av rätt för prövningsnämnd att i här avsedda fall pröva en taxering, oaktat taxeringen redan varit föremål för prövningsnämndens efter särskild prövning meddelade beslut.

Vid promemorian har fogats förslag till erforderliga ändringar i taxeringsförordningen, vilka ändringar upptagits i 123 § 3 mom. Sålunda har föreslagits en bestämmelse enligt vilken — om någon underlåtit att behörigen avlämna självdeklARATION eller i avlämnad deklARATION av uppenbart förbiseende lämnat oriktig uppgift och han till följd därav taxerats för inkomst eller förmögenhet till väsentligt högre belopp än som vederbort — vederbörande prövningsnämnd skulle äga att, ändå att rätt för den skattskyldige att anföra besvär i den i 124 § angivna ordningen icke föreläge, likväl till prövning upptaga i sådan ordning anförda besvär därest det funnes skäligt med hänsyn till de omständigheter, som föranlett underlåtenheten eller den oriktiga uppgiften.

Vidare har i författningsförslaget upptagits den bestämmelsen att, om taxeringen redan varit föremål för prövningsnämndens efter särskild prövning meddelade beslut, prövningsnämnden icke finge upptaga besvären till

prövning förrän prövningsnämnden inhämtat besked att besvär över nämnda beslut icke anförts hos kammarrätten.

Remissyttrandena. I de flesta remissyttrandena ha de i promemorian framlagda förslagen tillstyrkts. Förslaget om utvidgning av den extraordinära besvärsrätten har avstyrkts endast av länsstyrelsen i Örebro län, varjämte överståthållarämbetet förklarar sig icke kunna tillstyrka förslaget i den utformning detsamma erhållit i promemorian. Vidare har förslaget om rätt för prövningsnämnd att ompröva egna beslut i taxeringsmål avstyrkts, förutom av länsstyrelsen i Örebro län, av länsstyrelsen i Västernorrlands län. I några remissyttranden ha därjämte vissa andra ändringsförslag framförts.

Vad först angår frågan huruvida behov föreligger av en utvidgad extraordinär besvärsrätt har *kammarrätten* erinrat om att kammarrätten redan i sitt till riksdagens bevillningsutskott den 24 mars 1937 avgivna utlåtande — avseende ifrågasatt ändring av gällande bestämmelser rörande restitution av arvsskatt m. m. — givit uttryck åt sin positiva inställning till en ifrågasatt utvidgning av besvärsrätten i föreslagen riktning. Såväl kammarrättens erfarenhet som de i promemorian anförda exemplen gäve starkt stöd åt en författningsändring härutinnan.

Länsstyrelsen i Stockholms län har funnit det angeläget, att besvärsrätten i de skattskyldigas intresse utvidgades så, att de formella hindren för undanröjande eller rättande av oriktiga taxeringar begränsades. Även statsverket hade intresse av att prövningsnämnds rätt att upptaga besvär utvidgades på föreslaget sätt. Det förhölle sig nämligen så att taxeringsnämnderna emellanåt — vid frånvaro av självdeklaration — åsatte skönstaxeringar till belopp som överstege den verkliga inkomsten. Saknade skattskyldig medel att erlägga de skatter, som belöpte på de sålunda åsatta alltför höga taxeringarna, hade statsverket likväl att tillhandahålla vederbörande kommun den å »lufttaxeringarna» belöpande kommunala skatten.

Samma synpunkter ha anförts av *länsstyrelsen i Södermanlands län*, som därjämte framhållit att det i promemorian framlagda förslaget i själva verket innebure i viss omfattning ett lagfästade av praxis.

Länsstyrelsen i Kalmar län har uttalat, att erfarenheterna från länet i ett betydande antal fall bestyrkte riktigheten av vad i promemorian framhållits och att det vore av mycket stor betydelse att ökade möjligheter tillskapades för att på här ifrågavarande område uppnå ett materiellt riktigt taxeringsresultat. Länsstyrelsen anslöte sig därför till förslaget.

Länsstyrelsen i Blekinge län har anfört.

Under senaste verksamhetsåret har länsprövningsnämnden haft att handlägga ett stort antal besvär, vilka inkommit till länsstyrelsen efter ordinarie besvärstidens utgång och i dessa mål har det ofta visat sig svårt att förena gällande besvärregler med kravet på en ur rättvisesynpunkt tillfredsställande taxering. Länsstyrelsen anser det därför synnerligen önskvärt, att prövningsnämnderna lämnas friare händer än nu är fallet, när det gäller att till prövning upptaga till länsstyrelsen efter den 31 juli taxeringsåret in-

komna besvär över taxeringsnämndernas beslut. Länsstyrelsen vill emellertid framhålla, att det är av största vikt att en uppmjukning av nu gällande besvärregler sker på sådant sätt att man ej riskerar en avtrubning av villigheten att avlämna självdeklaration och av benägenheten att rätta sig efter de besvärshänvisningar, som meddelas på underrättelse om avvikelser från självdeklaration eller om påförd taxering.

Länsstyrelsen i Malmöhus län, som förklarat sig vilja på det livligaste understryka behovet av den föreslagna nya lagstiftningen, har uttalat att det visserligen redan nu förekomme att prövningsnämnd för att åstadkomma materiell rättvisa upptog till prövning sådana ärenden som enligt gällande bestämmelser icke bort bliva föremål för prövning, men att det vore synnerligen önskvärt att dylika prövningsnämndsbeslut för framtiden finge stöd i författningsbestämmelser.

Länsstyrelsen i Kopparbergs län har framhållit, att det nya uppboordssystemet medfört och även i framtiden komme att medföra ett ökat antal extraordinära besvär, vilket i sin tur medförde en ökning av det antal besvär, prövningsnämnden enligt nu gällande regler för besvärsrätt vore förhindrad upptaga till prövning. I åtskilliga fall framstode här förlusten av besvärsrätt såsom obillig, varför en utvidgning av skattskyldigs besvärsrätt i nu föreslagen riktning syntes önskvärd.

Länsstyrelsen i Västernorrlands län har anfört följande.

Huvuddelen av de besvär, som under taxeringsåret anföras efter den 31 juli, inkommer i senare hälften av december månad (efter mottagande av debetsedlarna å slutlig skatt). Denna kategori av besvär hinner normalt icke av prövningsnämnden behandlas förrän efter taxeringsårets utgång. Då är prövningsnämndens granskningsarbete avslutat och ledamot av prövningsnämnden saknar rätt framställa yrkande om ändring av taxeringen. Grunden till att samtliga under tiden den 1 augusti—den 31 december inkomna besvär i verkligheten föranleda befogade sakliga ändringar av taxeringarna är den, att taxeringsintendenterna i praktiken genom reservationsbesvär, anförda senast den 31 december, gardera sin talan mot skattskyldiga, som senast samma dag anförde besvär, och att taxeringsintendenterna begagna sin sålunda öppna talan till att yrka nedsättning av klagande skattskyldigs taxering, när klar anledning därtill befinnes föreligga. I praxis finner man alltså för närvarande beträffande besvär, inkomna efter den 31 juli, en väsentlig skillnad i behandlingen av dem, som inkommit under taxeringsåret, och dem, som inkommit efter taxeringsårets utgång, i det de förra i allmänhet i motsats till de senare i realiteten sakprövas. Skattskyldig som avlämnar sina besvär i december månad är alltså avsevärt förmånligare ställd än skattskyldig, som avlämnar besvären i januari eller senare, ehuru taxeringsförfattningarnas krav på likformighet och rättvisa borde medföra, att de, som försumma den ordinarie besvärstiden, sinsemellan behandlades lika. Angivna tidpunkt, årsskiftet, är ingen av de skattskyldiga genom författningsbestämmelserna uppmärksammas gräns för klagomålen anförande och den ligger alltför nära tiden för mottagandet av den debetsedel å slutlig skatt, vars studium i allmänhet föranleder försöket att få ändring besvärsvägen. Kategoriklyvningen med årsskiftet som skilje-gräns komme att kvarstå ehuru i modifierad form med genomförande av det i promemorian framlagda förslaget till en uppmjukning av bestämmelserna om den extraordinära besvärsrätten.

Länsstyrelsen har till sist uttalat, att länsstyrelsen funne sig kunna efter erfarenheterna av 1948 års taxering helt instämma uti vad som i promemorian framhållits rörande de alltför svåra konsekvenserna, som för närvarande ofta inträdde för skattskyldiga, vilka försummade att i rätt tid anföra besvär över taxeringsnämndernas beslut.

Länsstyrelsen i Västerbottens län har anfört.

Till följd av den alltmer skärpta beskattningen har det i stegrad grad kommit att framstå som ett önskemål att, oberoende av eventuella formella hinder, kunna rätta till uppenbara felaktigheter i en taxering i sådana fall där det framstår som uppenbart orimligt att utkräva den skatt, som skulle utgå på grund av taxeringen. Efter uppboråsreformen har detta önskemål särskilt aktualiserats. Varje prövningsnämnd torde under det gångna året vid bedömande av under år 1949 inkomna besvär över 1948 års taxering ha haft att pröva en mängd fall, då till följd av uraktlåtenhet att avgiva deklaration eller besvär i behörig tid den skattskyldige råkat in i en situation, som hotat undergräva hans ekonomi och ställa honom inför en hopplös situation. Trots att man kan säga att den skattskyldige genom sin försumlighet själv vållat att han blivit för högt taxerad och trots att ett beaktande av besvären medför risk att deklarationsskyldighetens fullgörande kan framstå såsom mindre nödvändigt, är det enligt länsstyrelsens mening icke möjligt att strängt hålla fast vid de gällande besvärsgremlerna.

Uppboråsreformen med dess mångfald svårtillgängliga bestämmelser har givetvis sin dryga andel i orsakerna till det relaterade tillståndet. De skattskyldiga ha icke sällan — trots erinringar i tidningspress, radio och på annat sätt — den uppfattningen att det icke kan ha någon betydelse att underlåta att deklarerat då skatten redan avdragits från lönen. Särskilt i trakter såsom i detta län, där deklarationsskyldigheten även tidigare i hög grad försumrats, har källskatten blivit en kärkommen ursäkt för underlåtenheten att avgiva deklaration. Man måste givetvis inför dylika tendenser vara försiktig med att överse med försummelser av detta slag. Men man kan ändå inte låta vederbörande ruinerat till följd av en bevisligen för hög taxering.

De exempel, som i promemorian anförts, kunna mångfaldigt varieras. Rätt vanligt har förekommit att skattskyldig, som under år 1947 fullgjort värnplikt, icke svarat på anmaning att deklarerat, vare sig han nåtts av anmaningen eller ej. När han sedan skall ut i förvärsarbete efter sin militärtjänstgöring, drabbas han av dubbel skatt. I dylika fall borde taxeringsnämnden ha kunnat av den skattskyldiges födelseår förstå, att han möjligen varit utan inkomst av skattepliktig natur. Men taxeringsnämnderna äro så överhopade med arbete, att det är förstaeligt om de förbise en dylik omständighet. I dessa landsändar, där det till följd av avstånden kan vara svårt att snabbt få riktiga upplysningar, är det ännu mer förklarligt om misstag sker.

Ofta har den skattskyldige icke haft skattepliktig inkomst (ej 600 kronor) och anser sig ej deklarationsskyldig. Men då han var åsatt taxering år 1947, förelåg deklarationsplikt år 1948. Nu utfärdades ju inga debetsedlar på 1947 års taxering, och då denna taxering till följd härav gick ganska lättvindigt till i många fall, hände det ofta att skattskyldig åsattes en skönsmässig taxering utan deklaration och underrättelse. Men den skattskyldige, som inte i vanliga fall tittar i taxeringslängderna, gjorde det givetvis ännu mindre år 1947, då ingen skattsedel var att vänta. Han vet alltså icke om att han blivit taxerad. Man måste nog anse, att det i dylika fall är obilligt att avvisa besvär därför att deklarationsplikt förelegat av orsak att den skattskyldige året förut åsatts taxering. — — —

Om en skattskyldig i avlämnad deklARATION förbisett att yrka avdrag för nedsatt skatteförmåga, är det lätt för taxeringsnämnden att förbigå de omständigheter, som kunnat leda till skattelindring. Den skattskyldige kan av den lokala skattemyndigheten ha meddelats viss befrielse. Sedan tror han att denna sak är avgjord för det årets inkomst. I dylika fall blir följden av taxeringen ofta en för den skattskyldiges förhållanden kännbar restskatt. Besvär över taxeringen inkomma oftast efter taxeringsårets utgång. Tvekan har rätt, huruvida prövningsnämnden äger upptaga dylika besvär till prövning. Rimligtvis bör möjlighet därtill finnas.

Liknande förhållande kan uppstå om den skattskyldige är försörjningspliktig för hos honom icke mantalsskrivet barn men underlåter att i deklARATIONEN lämna upplysning härom. — — —

Med hänsyn till vad i promemorian anförts och av länsstyrelsen ytterligare återopats anser länsstyrelsen det uppenbart att möjlighet måste skapas att rätta till taxeringar i fall som de nu relaterade.

Taxeringsnämndsordförandenas riksförbund har uttalat, att den nu gällande ordningen i åtskilliga fall kunde leda till uppenbart obilliga resultat, även om prövningsnämnderna genom viss mjukhet vid tillämpningen av här avsedda bestämmelser i praktiken sökt undvika uppkomsten av alltför otillfredsställande verkningar.

Av de remissinstanser, som avstyrkt det i promemorian framlagda förslaget, har *överståthållarämbetet* anfört följande.

Det är tänkt att prövningsnämnden skall göra ett slags avvägning mellan å ena sidan graden av den skuld, som åvilar den försumlige och å den andra påföljden i skattehänseende av underlåtenheten eller förbiseendet, därvid i fråga om det senare ledet den verkställda taxeringen skall hava skett till väsentligt högre belopp än vederbort.

Enligt överståthållarämbetets mening kommer i praktiken denna avvägning på grund av den vansklighet, som dess utövande erbjuder, icke att kunna ske efter de restriktiva linjer, som promemorian förutsätter. Vad fallen av underlåten deklARATION beträffar torde, då underlåtenheten skett i klart spekulationssyfte, besvär mestadels inkomma inom den ordinära besvärstiden, i följd varav i de fall, då den extra-ordinära besvärsrätten kommer att anlitas, klaganden torde påstå sig ha varit okunnig om deklARATIONSPLIKTENS omfattning, ett påstående, som endast mera sällan torde kunna gendrivas. Det torde vara uteslutet att hos en skattskyldig, som blir påförd högre skattebelopp än som hans inkomst ger anledning till, vinna någon förståelse för att nämnden avböjer att befatta sig med hans sak därför att merskattebeloppet ej är tillräckligt stort. I stort sett likartade synpunkter kunna anföras om besvären grundas på något förbiseende från den skattskyldiges sida. Anförande av besvär över första instansens beslut bör vara en lagligt reglerad rättighet för den enskilde och icke vara beroende av på svårgripbara bedömanden grundade och därför i verkligheten tämligen skönsmässiga medgivanden från den prövande instansens sida. Ur synpunkten av möjligheten att genom en dylik diskretionär prövning begränsa den ökning av beskattningsmyndigheternas arbetsbörda, som en utvidgning av besvärsrätten kan tänkas medföra, medför det sagda att även de besvär, som avvisas, måste underkastas ingående granskning. Vidare bör uppenbarligen en omprövning kunna ske av meddelade avvsningsbeslut, varför man måste räkna med besvär till kammarrätten över att prövningsnämnden avvisat anförda besvär samt i händelse kammarrätten

är av annan uppfattning än prövningsnämnden återförvisning till sistnämnda instans för sakprövning. Överståthållarämbetet anser sig därför icke kunna tillstyrka ett på föreslaget sätt uppbyggt besvärinstitut.

Vidare har *länsstyrelsen i Örebro län* anfört.

De brister och olägenheter, som utredningsmannen ansett vidlåda nu gällande bestämmelser om den extraordinära besvärsrätten till prövningsnämnden, äro enligt länsstyrelsens uppfattning knappast av någon större betydelse. De skäl, som utredningsmannen anfört till stöd för den ifrågasatta ändringen i besvärreglerna, synas icke övertygande och länsstyrelsen ifrågasätter, huruvida en sådan åtgärd ur rättvisesynpunkt verkligen kan vara motiverad. Skulle en reform av den innebörd, som här åsyftas, komma att genomföras, kan det befaras, att de skattskyldiga i större utsträckning än vad nu är fallet komma att underlåta att avlämna deklARATION i den förhoppningen att den av taxeringsnämnden skönmässigt beräknade inkomsten fastställes till lägre belopp än den verkliga. Länsstyrelsen anser härtill, att de exempel som utredningsmannen framlagt till belysning av förslaget, icke synas så väl valda, då bestämmelserna om laga förfall icke synas ha beaktats.

Beträffande den närmare utformningen av bestämmelserna angående den utvidgade extraordinära besvärsrätten har *kammarrätten* gjort gällande, att förslaget syntes giva väl stort spelrum för subjektiva bedömanden av frågan, huruvida extraordinär besvärsrätt skulle anses i det särskilda fallet föreligga eller icke. Kammarrätten kunde vid sådant förhållande icke underlåta att uttala farhågor för, att de materiella bestämmelserna i den förslagsvis utarbetade författningstexten skulle föranleda vissa ojämnheter i tillämpningen.

Länsstyrelsen i Stockholms län har ifrågasatt, huruvida villkoret att taxeringen skulle ha åsatts till *väsentligt* högre belopp än som vederbort vore nödvändigt. Sannolikt skulle en dylik ganska obestämd föreskrift föranleda olika bedömanden inom olika nämnder och jämväl inom samma nämnd kunna medföra olägenheter vid besvärspövnigen. Länsstyrelsen funne tillrådligt att ordet »väsentligt» finge utgå ur lagtexten; de i övrigt föreslagna villkoren syntes innebära tillräckliga garantier mot missbruk. Liknande uttalanden ha gjorts av *länsstyrelsen i Malmöhus län*.

Länsstyrelsen i Södermanlands län har understrukit, att bestämmelserna måste få en mycket restriktiv tillämpning, om ej besvärinstanserna, och då i första hand prövningsnämnderna, skulle betungas med en mångfald av bagatellmål, och ville i detta sammanhang ifrågasätta, huruvida den utsträckta besvärsrätten ej lämpligen kunde begränsas genom en föreskrift om att den påyrkade rättelsen borde motsvara viss, förslagsvis 25, procent av hela den taxerade inkomsten.

Länsstyrelsen i Kalmar län har uttalat, att länsstyrelsen helst skulle hava sett att mera bestämda regler givits för prövningsnämndernas ingripanden. Så som reglerna utformats enligt förslaget bleve ingripandena måhända i allt för hög grad beroende på nämndens subjektiva bedömande med en kanske något skiftande rättstillämpning såsom följd.

Länsstyrelsen i Blekinge län har anfört.

I det remitterade förslaget tages i första hand hänsyn till de fall, då skattskyldig underlåtit att avlämna självdeklaration, ehuru han varit deklARATIONSSKYLDIG, och han till följd därav blivit väsentligt för högt taxerad. Länsstyrelsen finner det betänkligt att genom den föreslagna bestämmelsen den, som underlåtit att deklarerera kan komma i en fördelaktigare situation än den, som i behörig ordning fullgjort sin deklARATIONSSKYLDIGHET. Den som ej deklarerat och som mottagit underrättelse om påfordrad taxering men som ej anfört besvär inom föreskriven tid skall tydligen kunna få sin taxering prövad efter besvär, anförda enligt 124 § taxeringsförordningen under förutsättning att taxeringen blivit för hög, och att prövningsnämnden finner skäligt att upptaga besvären till prövning med hänsyn till de omständigheter, som föranlett underlåtenheten att avgiva självdeklaration. Den som deklarerat och mottagit underrättelse om avvikelser från självdeklaration inom stadgad tid men icke iakttagit ordinarie besvärstid har däremot ej rätt att få sin taxering prövad i samma utsträckning, även om det är uppenbart att inkomsten blivit upptagen till ett väsentligt högre belopp än det verkliga, exempelvis genom en skönsuppskattning, och att synnerligen ömmande skäl förelagat för uraktlåtenheten att avgiva besvär i rätt tid.

Prövningsrätten för skattskyldig, som avlämnat självdeklaration, synes böra uttryckligen angiva gälla, ej endast i fråga om den, som av förbiseende lämnat oriktig uppgift, utan även i fråga om skattskyldig, som uraktlåtit lämna uppgift, exempelvis förbisett att yrka avdrag för allmänna skatter vid taxeringen till statlig inkomstskatt o. d.

En annan erinran, som kan göras mot förslaget, är att däri ej angivits hur det skall förfaras i besvärsmål där självdeklaration ej lämnats. I sådana fall är det mycket vanligt att de klagande åberopa obestyrkta sammanställningar av inkomster från olika anställningar men uraktlåta att bilägga besvärsskrivelsen en självdeklaration och även att efterkomma anmaning att bestyrka sina uppgifter i besvären genom att inkomma med självdeklaration. Enligt länsstyrelsens mening bör därför i de fall, då taxering åsatts utan ledning av självdeklaration, för ändring av taxeringen fordras, att självdeklaration avlämnas jämte besvären eller efter anmaning av taxeringsintendenten.

Den först här ovan påtalade ojämnheten vid behandling av skattskyldig, som deklarerat, och sådan, som ej avgivit självdeklaration, skulle kunna undanröjas genom att man slopar de i förslaget angivna förutsättningarna för prövning nämligen att självdeklaration ej behörigen avlämnats eller att skattskyldig i självdeklaration lämnat oriktig uppgift.

Länsstyrelsen i Skaraborgs län har framhållit, att i den föreslagna författningstexten borde i förtydligande syfte infogas orden »till rättelse av avsevärt missförhållande», varvid överensstämmelse vunnit med motsvarande stadgande i 124 a § 2 mom. taxeringsförordningen. Vidare borde i de fall, då den oriktiga taxeringen föranletts av underlåtenhet att avgiva deklARATION, såsom förutsättning för besvärprövning stipuleras att deklARATION AVGÅVES I samband med besvarens avlämnande.

Länsstyrelsen i Västernorrlands län har erinrat om att gränsdragningen med sådana uttryck som »väsentligt högre belopp» och »skäligt med hänsyn till de omständigheter» etc. bleve svår och lätt ledde till hänsynstaganden, vilka motverkade likformig taxering. Redan tolkningen av dessa bestäm-

melser kunde förutses resultera i talrika processer; enbart i Västernorrlands län hade efter den 31 juli 1948 anförts cirka 1 800 besvär över 1948 års taxeringar.

Länsstyrelsen i Västerbottens län har ansett att i den föreslagna författningstexten borde i första punkten efter orden »lämnat oriktig uppgift» inskjutas orden »eller förbisett att i deklARATIONEN lämna uppgift av betydelse för taxeringen».

Taxeringsnämndsordförandenas riksförbund har anført, att det låge i sakens natur, att villkoret för den utvidgade extraordinära besvärsrätten måste givas en mera allmänt hållen avfattning. Emellertid förelåge på grund därav viss fara för att olika prövningsnämnder vid den praktiska tillämpningen kunde giva bestämmelsen olika räckvidd. Enligt förbundets uppfattning vore vid varje utsträckning av besvärsrätten stor återhållsamhet av nöden för att förebygga missbruk från de skattskyldigas sida. Med hänsyn till att bestämmelsen sålunda borde givas restriktiv tolkning ifrågasatte förbundet, om icke en formulering, som något avveke från den föreslagna, kunde i sin mån bidra till en mera enhetlig tillämpning. Förbundet ville i sådant syfte föreslå, att villkoret för prövning i stället måtte givas ordalydelsen »därest det med hänsyn till de omständigheter, som föranlett underlåtenheten eller den oriktiga uppgiften, skulle befinnas uppenbart obilligt att besvaren icke prövades». I varje fall ville förbundet understryka, att vilken formulering, som än valdes, borde densamma så utformas, att så likformig tillämpning som möjligt kunde förväntas.

Beträffande frågan huruvida prövningsnämnden borde få upptaga ett efter särskild prövning redan meddelat beslut till förnyad prövning har *kammarrätten* i detta hänseende uttalat vissa principiella betänkligheter. Med hänsyn till praktiska synpunkter och med avseende å 17 kap. 15 § rättegångsbalken syntes dock skäl tala för den föreslagna anordningen. Densamma borde dock i sådant fall utsträckas att gälla även de fall av s. k. misstagstaxering, som omnämndes i 123 § 1 mom. näst sista ledet och 2 mom. första stycket näst sista ledet. Än starkare krav på skyndsam handläggning syntes nämligen av skattskyldig kunna resas i fall av sistnämnda art än då felaktigheten hänfört sig till den skattskyldiges egen försummelse. Därest ingen ytterligare ändring av 123 § 1 och 2 mom. samtidigt vidtoges, borde i allt fall ett förtydligande av bestämmelserna därstädes rörande besvärsrätten vid s. k. misstagstaxering vara på sin plats. Av sagda bestämmelser borde otvetydigt framgå, att densamma åsyftade allenast fall, där felaktigheten föranletts av taxeringsmyndighets förfarande.

Överståthållarämbetet har anført, att ämbetet — med hänsyn till det praktiska behov av en dylik bestämmelse, som erfarenhetsmässigt förelåge — ville tillstyrka förslaget i denna del, oaktat i princip invändningar kunde göras mot en sådan ordning. Lagtexten borde emellertid innehålla ett positivt uttryck för den prövningsnämnden sålunda tillagda rätten.

Länsstyrelsen i Stockholms län har förklarat, att länsstyrelsen icke vore okunnig om att förslaget strede mot vanliga processuella regler, men att man å andra sidan icke kunde bortse från att en skattskyldig kunde ha berättigat krav på snabb rättelse av en felaktig taxering oberoende av att prövningsnämnden i annat avseende tidigare haft med taxeringen att skaffa. Länsstyrelsen funne de skäl som talade till förmån för förslaget övertväga och tillstyrkte detsamma.

Länsstyrelsen i Kopparbergs län har anfört följande.

Vid den jämförelse, som under år 1948 gjorts mellan debiterad slutlig skatt och av skattskyldig erlagd preliminärskatt avseende 1947 års inkomst, har i ett väsentligt antal fall uppmärksamrats stora skiljaktigheter. I anledning härav hava yrkanden framställts dels om taxering av tidigare icke taxerade skattskyldiga, dels ock om höjning av skattskyldiga redan tidigare åtgångna taxeringar. Även vid ett ytterligare förbättrat uppbördsförfarande torde fall av bristande överensstämmelse mellan preliminär och slutlig skatt alltid komma att kvarstå. Den utredning, som verkställes innan yrkande framställles och prövningsnämnd beslutar om sådan taxering, varom nu är fråga, blir ej sällan ofullständig, beroende dels på materialets omfattning, dels ock på bristande medverkan från de skattskyldigas sida, varför felaktiga taxeringar icke torde kunna undvikas. Åtminstone i dessa fall, och särskilt där prövningsnämnd i första hand påfört taxering, synes prövningsnämnden böra tillerkännas befogenhet att efter besvär eller yrkande upptaga taxeringarna till förnyad prövning för rättelse av misstagstaxering.

Länsstyrelsen finner det däremot tveksamt huruvida sådana prövningsnämndens beslut, vilka fattats efter besvär, skulle ånyo kunna prövas av prövningsnämnden. Svårighet komme bl. a. att uppstå vid bedömandet av frågan om målet borde av prövningsnämnden upptagas till förnyad prövning eller borde gå vidare till kammarrätten. Länsstyrelsen erinrar jämväl om bestämmelserna i 134 § taxeringsförordningen att av prövningsnämnd behandlad taxeringsfråga må återförvisas till nämnden för förnyad prövning.

Med denna reservation vill länsstyrelsen tillstyrka det föreliggande förslaget.

Länsstyrelsen i Västerbottens län har ansett att formuleringen av författningstexten i det föreliggande förslaget kunde vara ägnad att vilseleda. Bestämmelsen syntes vila på förutsättningen att prövningsnämnden hade rätt att till prövning upplaga tidigare prövade taxeringar. Sådan rätt föreläge ju icke, och det syntes därför i första hand erforderligt med en föreskrift, i vilka fall prövningsnämnden skulle äga pröva taxering, som redan tidigare varit föremål för prövningsnämndens handläggning. Måhända skulle det vara rikligast att i detta sammanhang låta taxeringsförordningens besvärregler underkastas en grundlig omprövning. En dylik måste emellertid bli tidsödande och det vore nödvändigt att prövningsmöjlighet i de nu anförda fallen skapades så snart ske kunde.

Av de remissinstanser som avstyrkt förslaget i nu förevarande del har länsstyrelsen i Örebro län anfört följande.

De skäl som anförts för införande av rätt för prövningsnämnden att i vissa fall få upptaga till förnyad prövning redan avgjord taxering, finner

länsstyrelsen icke vara så vägande. Länsstyrelsen är visserligen icke främmande för att påtagliga fördelar skulle vinnas därmed och att en sådan reform numera lättare skulle kunna genomföras, sedan bestyret med skattedebiteringen ej längre är uppdelat mellan statliga och kommunala myndigheter. Frågan härom kräver emellertid enligt länsstyrelsens mening en mera uttömmande utredning än den som här framlagts. Vid en kommande utredning synes böra undersökas, huruvida ej prövningsnämnden helt generellt bör kunna medgivas sådan rätt. Härtill kan framhållas, att med den utformning ifrågavarande författningsrum enligt utredningsmannens förslag erhållit det kan befaras, att tillämpningen av stadgandet kan bereda taxeringsmyndigheterna vissa svårigheter.

Länsstyrelsen i Västernorrlands län har anfört, att länsstyrelsen av principiella skäl avstyrkte förslaget om rätt för prövningsnämnd att till förnyad prövning upptaga av nämnden tidigare meddelat beslut rörande viss skattskyldigs taxering.

I några remissyttranden ha vissa andra ändringsförslag framförts.

Sålunda har *kammarrätten* ifrågasatt om icke den föreslagna bestämmelsen om prövningsnämndens förnyade prövningsrätt borde kompletteras med regler för förfarandet i fall, då besvär över prövningsnämndens tidigare, efter särskild prövning meddelade beslut anförts hos kammarrätten. Slutligen borde möjligen 39 § förtydligas med en hänvisning till de med förslaget avsedda nytillkomna författningsbestämmelserna.

Överståthållarämbetet har anfört.

Vad angår fallen av underlåten deklARATION expedieras regelmässigt, då vederbörande föregående år varit påförd taxering, en anmaning att avgiva självdeklARATION. Har denna anmaning nått adressaten, kan det, om vederbörande icke ställer sig anmaningen till efterrättelse, knappast anses i någon högre grad obilligt mot honom om ärendet utvecklar sig så, att han erhåller kännedom om en honom påförd för hög taxering på ett stadium, då besvärsrätt ej längre står till buds. De fall, vilka man i förevarande sammanhang kunde behöva ha i åtanke äro de, där 1) underlåtenheten att avgiva självdeklARATION beror på missuppfattningen att den som under beskattningsåret icke åtnjutit en inkomst av lägst 600 kronor ej är skyldig avgiva självdeklARATION, 2) någon anmaning icke kommit den skattskyldige tillhanda samt 3) han ej heller i tillräcklig tid före taxeringsårets utgång erhållit debetsedel. Syftet att samtidigt begränsa besvärsrätten och undvika allt för tungrodda besvärsförutsättningar torde man kunna nå genom att — på liknande sätt som redan gäller i fråga om icke erhållna underrättelser om avvikelser — stadga extraordinär besvärsrätt i de fall, då den som underlåtit att avgiva självdeklARATION icke erhållit anmaning att avgiva sådan deklARATION. För att icke den som deklarerat för sent och sedan icke före den 30 juni erhållit underrättelse om avvikelse skall komma i sämre ställning bör vad i samband därmed sågs i 123 § 2 mom. om att deklARATION skall ha avlämnats uti stadgad ordning utgå.

Vad därefter angår fallen av uppenbart förbiseende har i promemorian anförts att en obegränsad besvärsrätt då taxering blivit felaktig på grund av misstag kunde medföra mindre noggrannhet vid uppgörandet av deklARATIONER. Därest över huvud taget något orsakssammanhang råder mellan

graden av den noggrannhet den enskilde vid avgivandet av deklaration ådagalägger i syfte att icke bliva påförd för hög skatt och omfattningen av den extraordinära besvärsrätten, torde i varje fall det i promemorian gjorda antagandet ha mindre grund för sig under nuvarande skattetryck än tidigare. Begränsas fallen till att endast avse uppenbara förbiseenden bör ökningen av besvärshäufigheten vid ett införande av extraordinär besvärsrätt kunna bemästras. Starka sakliga skäl tala enligt överståthållarämbetets mening för införande i nyss angiven omfattning av sådan rätt.

Under åberopande av det anförda förordar överståthållarämbetet sådan ändring av 123 § 2 mom. taxeringsförordningen, att rätt att anföra besvär i den i 124 § samma förordning stadgade ordningen förklaras skola ytterligare tillkomma dels den, som underlåtit att behörigen avlämna självdeklaration och ej erhållit anmaning att avgiva sådan deklaration, dels ock den, som i avlämnad deklaration av uppenbart förbiseende lämnat oriktig uppgift.

Länsstyrelsen i Södermanlands län har fäst uppmärksamheten vid en typ av fall, som icke syntes falla in under den föreslagna författningsändringen men som erfordrade särskilt beaktande. Detta gällde sådana fall, där någon, som taxerats för realisationsvinst, senare kunde styrka, att avtalad köpskilling på grund av köparens insolvens icke i sin helhet kunnat utfås. Länsstyrelsen hade tidigare i utlåtande den 17 oktober 1944 framhållit det orättvisa i att rättelse icke skulle stå att vinna i detta fall. Billighetsskäl talade för att den skattskyldige i dylika fall borde beredas extraordinär besvärsrätt för vinnande av rättelse.

Länsstyrelsen i Jönköpings län har ifrågasatt, huruvida icke bestämmelserna i 97 a § taxeringsförordningen borde omarbetas. Om därvid stadgades, att yrkande av ledamot i prövningsnämnd och av taxeringsintendenten kunde med laga verkan framställas i ordinära mål även under senare hälften av prövningsnämndens arbetsår, vunnos för flertalet av de fall, vilka berördes av promemorians författningsförslag, samma fördelar som däri åsyftades. Därest jämväl föreskrifterna i andra stycket av sagda paragraf omarbetades att till innehåll sammanfalla med sista punkten i remitterade förslaget, syntes behov av det ifrågasatta undantagsförfarandet icke föreligga. Emellertid borde ändring i 97 a § taxeringsförordningen föregås av en mera ingående utredning, som icke borde förhindra genomförande av remissförslaget som ett provisorium.

Liknande förslag om ändring i 97 a § taxeringsförordningen ha framförts av *länsstyrelserna i Blekinge, Västernorrlands och Västerbottens län*.

Vidare har *länsstyrelsen i Älvsborgs län* ifrågasatt om icke genom ändring av 123 § 4 mom. taxeringsförordningen taxeringsintendentens möjlighet att påkalla justering av eljest lagakraftvunnen taxering borde utökas i samma utsträckning som föreslagits för den skattskyldige.

Länsstyrelsen i Västernorrlands län har framhållit, att med nuvarande bestämmelser om skyldigheten att längdföra prövningsnämndens beslut, fattade t. o. m. 30 juni året efter taxeringsåret, kunde, därest förslaget om rätt till förnyad prövning av tidigare meddelat beslut lades till grund för lagstiftning, dubbel längdföring av samma skattskyldigs taxering äga rum, vilket syntes medföra en egendomlig situation.

Departementschefen. Enligt vad i promemorian föreslagits borde gällande besvärregler utvidgas på så sätt, att möjlighet öppnades till prövning av besvär, anförda efter den ordinarie besvärstidens utgång av skattskyldig som antingen underlåtit att behörigen avlämna självdeklaration eller i avlämnad självdeklaration av uppenbart förbiseende lämnat oriktig uppgift. En dylik prövningsrätt skulle enligt förslaget föreligga endast under två förutsättningar, nämligen *dels* att den skattskyldige på grund av underlåtenheten eller den oriktiga uppgiften taxerats till väsentligt högre belopp än som vederbort och *dels* att en omprövning av taxeringen funnes skäligen med hänsyn till de omständigheter som föranlett underlåtenheten eller den oriktiga uppgiften. Besvaren skulle enligt förslaget anföras hos prövningsnämnden inom natt och år efter det den skattskyldige erhållit debetsedel å slutlig eller tillkommande skatt i anledning av taxeringen.

Den sålunda föreslagna uppmjukningen av besvärreglerna har i princip tillstyrkts av praktiskt taget samtliga remissinstanser. Likaså har vad i promemorian föreslagits angående den närmare utformningen av de nya reglerna i stort sett lämnats utan erinran från remissinstansernas sida. Överståthållarämbetet har emellertid uttalat, att frågan tekniskt borde lösas på annat sätt än i promemorian föreslagits. Enligt överståthållarämbetets mening borde sålunda bestämmelserna om extraordinär besvär rätt i 123 § 2 mom. taxeringsförordningen utvidgas så, att dylik besvär rätt — utan några ytterligare särskilda inskränkningar — skulle tillkomma jämväl *dels* den som underlåtit att behörigen avlämna självdeklaration och ej heller erhållit anmaning att avlämna sådan deklaration *dels ock* den som av uppenbart förbiseende lämnat oriktig uppgift i avlämnad självdeklaration.

Enligt min mening hava bärande skäl anförts för en uppmjukning i nu förevarande hänseende av reglerna angående besvär över taxering för inkomst eller förmögenhet. Att en ändring härutinnan är motiverad framgår ej minst av det förhållandet, att prövningsnämnderna, enligt vad i vissa remissyttranden uppgivits, redan nu tolka besvärreglerna mera vidsträckt än vad gällande bestämmelser rätteligen synas medgiva.

Beträffande frågan om de nya reglerna böra utformas enligt det i promemorian framlagda förslaget eller i överensstämmelse med vad överståthållarämbetet föreslagit må anmärkas, att det åt promemorieförfattaren lämnade uppdraget avsåg utarbetande av förslag till sådana ändrade bestämmelser, att prövningsnämnd skulle äga *möjlighet* att, då skäl därtill föreläge, pröva anförda besvär ändå att den klagande enligt de vanliga reglerna icke ägde föra talan mot det överklagade beslutet. Det i promemorian framlagda förslaget är avfattat i enlighet härmed. Överståthållarämbetets förslag avser däremot att tillskapa en verklig *rätt* för den skattskyldige att anförda besvär, i den för den extraordinära besvär rätten stadgade ordningen, jämväl i sådana fall där den skattskyldige försummat att avlämna självdeklaration eller gjort sig skyldig till förbiseende vid ifyllandet av deklarationen. Överståthållarämbetets förslag har sålunda principiellt en annan innebörd än promemorieförslaget.

Då det gäller att välja mellan de båda nyssnämnda linjerna bör i främsta rummet beaktas, å ena sidan, att såsom taxeringsnämndsordförandenas riksförbund framhållit det vid en utsträckning av den extraordinära besvärsrätten är av vikt att iakttaga återhållsamhet för att förebygga missbruk från de skattskyldigas sida samt, å andra sidan, att redan en reform i enlighet med vad i promemorian föreslagits torde vara tillräcklig för att undanröja de missförhållanden, som föranlett utredningsuppdraget. Vidare må framhållas att promemorieförslaget är ägnat att i görligaste mån begränsa prövningsnämndernas merarbete till följd av reformen. Enligt detta förslag skulle nämligen prövningsnämnderna, i motsats till vad som skulle komma att gälla enligt överståthållarämbetets förslag, kunna efter en mera summarisk prövning avvisa sådana besvär som ansågos icke böra föranleda ändring i tidigare åsatt — och enligt vanliga regler laga kraft vunnit — taxering. Slutligen förtjänar beaktas att praktiskt taget alla de övriga remissinstanserna i princip biträtt promemorieförslaget och att en mera genomgripande reform av besvärslagena knappast bör genomföras utan att övriga berörda myndigheter haft tillfälle att yttra sig däröver.

På grund av det nu anförda biträder jag i princip det i promemorian framlagda förslaget. Emellertid vill jag understryka, att promemorieförslaget icke kan anses innefatta en definitiv lösning av hithörande frågor utan att en mera genomgripande översyn av reglerna om den extraordinära besvärsrätten senare bör komma till stånd.

Vad härefter angår den närmare utformningen av förslaget torde böra stadgas att, om prövningsnämnden icke funnit skäl att till prövning upptaga besvär, som här avses, den skattskyldige icke skall äga föra talan mot beslutet. En dylik begränsning av talerätten — som i själva verket torde vara avsedd även av promemorieförfattaren — synes naturlig med hänsyn till att fråga allenast är om en *möjlighet* för prövningsnämnden att under vissa förutsättningar upptaga besvären till prövning.

Vad angår detaljutformningen av förslaget i övrigt ha remissinstanserna framfört vissa yrkanden om jämkningar i detsamma. Sålunda har anförts att en motsvarande regel borde gälla beträffande skattskyldig, som förbisett att i deklarationen lämna uppgift av betydelse för taxeringen. Vidare har yrkats den jämkningen, att villkoret att den skattskyldige underlåtit att avlämna deklaration eller att han av uppenbart förbiseende lämnat oriktig uppgift i deklarationen skulle helt utgå; härigenom skulle nämligen den ojämnheten undanröjas, att den som underlåtit att deklarerat men erhållit underrättelse om påförd taxering skulle — i motsats till den som i behörig ordning fullgjort sin deklARATIONSSKYLDIGHET — kunna utnyttja den nya besvärsmöjligheten. I anledning härav må framhållas, att de fall, där spörsmålet kan tänkas bliva av praktisk betydelse, torde kunna i huvudsak begränsas till de i promemorian angivna; någon ytterligare utvidgning av besvärsmöjligheterna kan därför knappast anses påkallad för närvarande. Vad särskilt angår del i ett remissyttrande angivna fallet, där den skattskyldige antages hava underlåtit att deklarerat men erhållit underrättelse om

påförd taxering i tillräckligt god tid för att kunna anföra besvär i vanlig ordning, är det enligt min mening naturligt att man i ett dylikt fall icke utnyttjar de nya prövningsmöjligheterna; den påtalade ojämnheten torde sålunda i praktiken icke komma att förefinnas.

Då i promemorian föreslagits, att möjlighet till prövning av besvären skulle föreligga endast i de fall där den skattskyldige taxerats till *väsentligt* högre belopp än som vederbort, har detta skett i syfte att uppdraga förhållandevis snäva gränser för besvär förfarandet. Med hänsyn härtill synes det icke tillrådligt att — såsom i ett remissyttrande hemställts — utesluta ordet »väsentligt» ur lagtexten. Å andra sidan torde det icke vara lämpligt att införa en sådan minimiregel att det för högt taxerade beloppet skulle uppgå till minst 25 procent av klagandens taxerade inkomst. Bibehåller man den i förslaget upptagna formuleringen, torde prövningsnämnden kunna, när skäl därtill i övrigt föreligga, upptaga alla sådana fall där den påförda skatten, absolut eller i relation till den skattskyldiges ekonomiska förhållanden, blivit väsentligt för hög. Detta torde vara vad som motsvarar det praktiska behovet.

Taxeringsnämndsordförandenas riksförbund har i sitt remissyttrande framhållit, att besvären borde av prövningsnämnden upptagas till prövning allenast där det med hänsyn till de omständigheter, som föranlett underlåtenheten eller den oriktiga uppgiften, skulle befinnas *uppenbart* obilligt att så icke skedde. Denna formulering synes innebära en onödig skärpning i förhållande till vad som föreslagits i promemorieförslaget. Däremot har jag intet att erinra mot att man i tydlighetens intresse utbyter de i promemorieförslaget upptagna orden »finnes skäligt» mot orden »skulle vara obilligt att besvären icke prövades».

I vissa remissyttranden har uttalats, att den skattskyldiges besvär icke borde bifallas med mindre behörig självdeklaration antingen fogats vid besvären eller sedermera, eventuellt efter anmaning av taxeringsintendenten, ingivits till prövningsnämnden. Någon särskild föreskrift härom torde dock icke vara erforderlig; därest den skattskyldige underlåter att trots anmaning avlämna behörig självdeklaration till prövningsnämnden torde det ligga i sakens natur att hans i denna ordning anförda besvär icke anses kunna vinna bifall.

I promemorian har uttalats, att en utvidgning av besvär förfarandet i enlighet med vad i promemorian föreslagits borde, för att bliva effektiv, kombineras med tillskapandet av rätt för prövningsnämnden att i de i promemorian avsedda fallen pröva en taxering, oaktat taxeringen redan varit föremål för nämndens efter särskild prövning meddelade beslut. Jämväl detta förslag har tillstyrkts av flertalet remissinstanser.

Den föreslagna utvidgningen av prövningsnämndens rätt att pröva taxeringar, som redan varit föremål för nämndens efter särskild prövning meddelade beslut, kan i vissa fall vara av stor praktisk betydelse. Några avgörande skäl av principiell natur torde icke kunna anföras gentemot en dylik utvidgning av besvärreglerna. I enlighet härmed tillstyrker jag i prin-

cip vad i promemorian i denna del föreslagits. Emellertid förordar jag, i anledning av vad överståthållarämbetet därom anfört, en sådan omformulering av den föreslagna författningstexten att däri intages ett positivt stadgande om prövningsnämnds rätt att ompröva ett efter särskild prövning redan avgjort mål.

Någon komplettering av bestämmelserna i 39 § taxeringsförordningen torde icke vara erforderlig i detta sammanhang. Ej heller anser jag mig i detta sammanhang böra upptaga till behandling de från vissa remissinstansers sida väckta spörsmålen om särskild besvär rätt vid realisationsvinstbeskattning samt om utvidgning av bestämmelserna i 97 a § och 123 § 1, 2 och 4 mom. taxeringsförordningen.

I enlighet med vad i det föregående anförts har inom finansdepartementet upprättats förslag till *förordning om ändring i 123 § taxeringsförordningen den 28 september 1928 (nr 379)*.

Föredragande departementschefen hemställer härefter, att nämnda författningsförslag måtte genom proposition föreläggas riksdagen till antagande.

Med bifall till denna av statsrådets övriga ledamöter biträdda hemställen förordnar Hans Maj:t Konungen, att proposition av den lydelse bilaga till detta protokoll utvisar skall avlåtas till riksdagen.

Ur protokollet:

Patric Kalling.
